

UNIVERSITATEA BABEȘ – BOLYAI, CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE
ȘCOALA DOCTORALĂ RELAȚII INTERNAȚIONALE ȘI
STUDII DE SECURITATE

SCHIMBĂRILE STRUCTURALE ALE MASS-MEDIEI ȘI IMPACTUL
LOR ASUPRA SISTEMULUI ELECTORAL ȘI POLITIC DIN STATELE
UNITE ALE AMERICII

Rezumat

Coordonator:

Prof. univ. dr. Adrian Liviu IVAN

Student doctorand:

Luciana-Ioana INDRE

Cluj-Napoca

2022

CUPRINS

I. Introducere

II. Metodologia și literatura de specialitate

III. Mass-media și evoluția sa în primele două decenii ale secolului XXI

Globalizarea și relația sa cu mass-media contemporană

Spațiul virtual și noile interconexiuni globale

Mass-media în schimbarea politică, economică și culturală.

Comunicarea în masă și evoluția social mediai

Politica în universul internetului.

Facebook și Twitter în ecuația politică și electorală

Twitter. Emblema unei președinții

Tweeturile. Instrument, formă și conținut

IV. Spațiul media și procesul electoral din Statele Unite.

Schimbare de logică electorală.

Președinția lui Trump și efectele asupra alegerilor din 2018

Președinția lui Trump și efectele sale asupra aleșilor republicani din Congres.

Media și noile contexte contemporane

Acoperirea media gratuită și impactul său în campaniile electorale.

Media plătită și rolul său în procesul electoral.

Relația dificilă dintre mass media și publicitatea plătită.

Concluzie

Bibliografie

Cuvinte cheie: mass media, democrație, scrutin electoral, Statele Unite ale Americii, social media

Rezumat

Prezenta cercetare este un demers de mapare și alcătuire a unui model de evoluție în ceea ce privește transformarea mass-mediei¹ din ultimele decenii, care a condus la forma pe care o cunoaștem la începutul celui de-al treilea deceniu al mileniului trei. Odată cu evoluția tehnologiei și a canalelor de comunicare mediatice, presa scrisă și cea audiovizuală s-au adaptat nu numai la noile condiții tehnologice, dar s-au pliat pe posibilitățile oferite de acestea pentru a-și extinde orizonturile de comunicare pentru mase cât mai extinse. Pe parcursul acestui proces de schimbare și adaptare, mass-media clasică a căpătat noi atribute, dar a și pierdut unele clasice. Tehnologia și apariția internetului au condus la diminuarea influenței presei scrise și a căilor comunicaționale clasice și au deschis poarta spre noi oportunități.

Mass-media a cunoscut un declin și o renaștere în același timp, ziarele tipărite și emisiunile de televiziune clasice, dedicate informației și proceselor de informare, și-au schimbat și ele structura, devenind mai versatile și mai adaptate publicului și maselor țintite de acestea. Fluxul de informații și viteza de propagare a acestora s-a accelerat, știrea și informația nu mai sunt produsul finit al unui proces tehnic de câteva zile, ci au devenit materia de bază a unui proces în timp real. Dacă știrile despre războiul din Vietnam, loviturile de stat din Africa sau America latină, sau incendiile din Australia ajungeau la

¹ Termenul desemnează suma mijloacelor și instrumentelor tehnice moderne de informare și influențare a opiniei publice, cum este radioul, televiziunea, presa, internetul etc.; mijloace de comunicare în masă.

publicul din statele democratice în decursul a câtorva zile, războiul din Golf a devenit un conflict vizionabil în timp real.

Efectul/fenomenul CNN² din ultimul deceniu al secolului trecut a contribuit la evoluția fluxurilor de știri în timp real pentru publicul larg care avea acces la televizor. Transmisiile directe din zonele de conflict³, ca cele din Kuveit, Fâșia Gaza, Cisiordania, Sri Lanka, Congo sau Balcanii de Vest, au adus războaiele și relatările despre acestea mai aproape de oameni. Relatările în direct de pe puntea portavioanelor americane au devenit embleme ale noii mass-medii, care a profitat de evoluțiile tehnologice și a extins orizontul de informare spre un spectru ce a inclus un număr din ce în ce mai mare de oameni.

Dezvoltarea internetului, respectiv extinderea uzului calculatoarelor personale au reprezentat noi pași spre schimbarea mass-mediei și a regulilor pe baza cărora fluxurile de informație se propagau. Încet, dar sigur, fluxurile de informare s-au transformat și au devenit mai apropiate de timpul real, fapt care a condus și la o serie de efecte pozitive sau negative în ceea ce privește calitatea informației sau utilitatea acesteia. Informația transmisă în direct a devenit un element definitoriu al noii mass-medii, iar prezentatorii de știri, realizatorii de emisiuni și reporterii au fost puși în situația de a oferi explicații și de a descrie la cald evenimentele care se derulau. Globalizarea accelerată a atins și a transformat mass-media. Această transformare devine una mai vizibilă și cu fațete multiple odată cu apariția platformelor sociale, de streaming sau a paginilor web, care sunt dependente de trafic și care mizează pe un flux rapid și divers de propagare a informațiilor. Facebook, Youtube, Instagram, Reddit, Twitter etc. reprezintă doar ultimul segment al acestei evoluții. Mass-media a devenit un instrument care nu se rezumă doar la presa scrisă sau la televiziune, ci este o prezență aproape permanentă în viața socială a oamenilor. Prin această diversificare a canalelor de propagare, s-a produs și un fenomen de deprofesionalizare a

² Eytan Gilboa, "The CNN Effect: The Search for a Communication Theory of International Relations", în *Political Communication*, no. 22, 2005, pp. 27-44.

³ Steven Livingston, *Clarifying the CNN Effect: An Examination of Media Effects According to Type of Military Intervention*, Harvard University John F. Kennedy School of Government, Research Paper R-18, June 1997.

mass-mediei și apariția unor efecte mai puțin pozitive din punct de vedere al evoluției, dar al căror rol a devenit unul relativ semnificativ în economia deciziilor politice.

Studiul de față dorește să analizeze și să ofere o hartă teoretică a acestui proces și a modului în care aceste evoluții au contribuit la procesul decizional politic și la cel electoral la nivelul statelor și a sistemului internațional. În ultimul deceniu, a devenit din ce în ce mai clar că mass-media și metamorfozele de care a avut parte au schimbat în mod radical nu numai percepțiile, dar și atitudinile politice și sociale față de evoluțiile cotidiene de la nivel politic și nu numai. Ne putem pune întrebarea dacă aceste schimbări au reprezentat un pas în față sau sunt doar un efect necontrolat al unui proces de globalizare informațională, lipsit de structură și predictibilitate. Desigur, aici nu dorim să punem în discuție conceptul libertăților și drepturilor, ci pur și simplu dorim să analizăm cadrul de evoluție al unui proces global, care a condus la anumite dificultăți în evaluarea și derularea unor procese decizionale politice și electorale, cu efecte asupra proceselor decizionale internaționale.

Din această perspectivă, vom studia câteva elemente semnificative ale acestui proces de transformare a mass-mediei și vom încerca să oferim o imagine asupra acestor metamorfoze din perspectiva impactului asupra proceselor politice și electorale din zilele noastre. Printre aceste elemente se numără:

- a. Care au fost principalii piloni în evoluția mass-mediei care au condus la schimbările actuale
- b. Cât de relevante și semnificative sunt aceste schimbări din perspectiva proceselor decizionale politice și electorale.
- c. Care sunt beneficiile și care sunt efectele negative ale acestui proces de metamorfoză mediatică asupra politicilor internaționale și a proceselor electorale.

Aceste întrebări, care stau la baza analizei prezentului studiu, își au relevanța nu numai în studiile de specialitate, care abordează problema mass-mediei și a transformărilor sale din ultimele decenii, ci și în curiozitatea personală și profesională, care dorește să ofere

câteva răspunsuri la evoluțiile din acest domeniu și să ofere un instrument de studiu pentru înțelegerea acestor schimbări. Pe de altă parte, putem observa că atât publicul larg cât și mediul academic sunt interesați de acest fenomen, fapt dovedit de apariția mai multor studii privind evoluțiile din interiorului lumii mass-media, acestea încercând să ofere răspunsuri de multe ori punctuale și mai puțin sistemice, sau prin intermediul unor analize de perspectivă a mecanismelor globalizării și a creării lumii informaționale și a noilor de fluxuri de informație. Mass-media devine de multe ori un subiect de analiză, unde se încearcă mai mult accentuarea unor dimensiuni specifice a procesului de evoluție, dar se ignoră adesea contextul general și social care a condus la aceste schimbări. Desigur, aici trebuie să fim precauți și să nu ne aventurăm prea ușor în lumea interconexiunilor globale și a efectelor acestora asupra societății și implicit asupra canalelor de informare, trebuie să privim și să analizăm contextual și pe baza unor studii de proces legitime și relevante pentru subiect.

Pentru a exemplifica acest mecanism de analiză corect, trebuie să ne gândim doar la sumedenia de studii părtinitoare, care de multe ori au interpretat evoluția socială și a lumii informațiilor într-o lumină care să servească unor scopuri relativ nocive. Mass-media a devenit subiectul și obiectul discuțiilor ce țin de degradarea profesională sau de diluarea importanței sale din perspectiva procesului de informare corectă a publicului larg privind evenimentele curente și cele din trecut. Informațiile false, pseudo-jurnalismul, comunicarea neprofesionistă, limbajul neadecvat sau adaptarea mesajelor și informațiilor spre un spectru cât mai larg de persoane au condus la o schimbare nu neapărat benefică pentru mass-media globală. Decredibilizarea sau auto-decredibilizarea a jucat și ea un rol semnificativ în percepția asupra mass-mediei și asupra informațiilor oferite de aceasta, publicul devenind suspicios față de canalele tradiționale. În acest cadru, au apărut canale paralele și alternative de informare, acestea fiind de multe ori gestionate de persoane care nu au pregătirea necesară din perspectivă jurnalistică, comunicațională și de multe ori prejudecățile lor angrenează antipatie față de canalele tradiționale care nu fac apel la pseudo expertiza lor.

Studiul de față dorește să analizeze aceste schimbări de la nivelul mass-mediei și dorește să ofere un mecanism comprehensiv de analiză a acestui fenomen.

În prezentul studiu se vor aborda, în mare parte, problemele deja enunțate, unde analiza comparată va permite elaborarea unei hărți virtuale asupra fenomenului de „metamorfoză a mass-mediei”, pornind de la definirea caracterului său clasic și al celui din secolul XXI. Unul dintre capitole se va axa pe definirea caracterului și structurii comunicaționale a mass-mediei clasice (televiziune, radio, presă scrisă) și va încerca identificarea proceselor care au condus la o schimbare în aceste structuri, respectiv principalele atribute pierdute și câștigate de mass-media secolului XXI. Pe de altă parte, studiul se va axa și pe o analiză a evoluției societății contemporane internaționale, în special a problemelor și oportunităților din jurul procesului de tehnologizare și globalizare, care au permis evoluția și schimbarea mass-mediei. Globalizarea în sine a jucat un rol important în evoluția mass-mediei, prin apropierea comunităților locale și transformarea problemelor locale în globale și a celor globale în locale, prin fluxul de informare și prin crearea unor legături între diverse zone geografice, care au permis evoluția unor empatii și procese de apropiere dintre diferite grupuri de oameni. Mass-media secolului nostru este și despre oameni nu numai despre fluxul de informații și, din această perspectivă, studiul de caz va aborda legătura dintre mass-media zilelor noastre și procesele electorale care stau la baza proceselor politice care definesc politicile interne și externe în statele democratice. Dar pentru a restrânge spectrul de analiză, studiul de față va face referire în special la procesul electoral din Statele Unite ale Americii și efectele sale asupra proceselor de decizie politică post electorale.

Cazul Statelor Unite este unul semnificativ nu numai din perspectiva controverselor și a rolului mass-media în procesul electoral în sine, care l-a propulsat pe Donald Trump în funcția de președinte al Republicii, ci și din perspectiva mecanismelor prin care politicul a modificat și s-a folosit de mass-media pentru a transforma sau distorsiona percepția publică asupra unor teme de politică internă și externă, cu scopul de a menține puterea politică și de a stabili o agendă publică. Putem afirma cu certitudine că, în ultimele decenii,

mass-media a avut un efect semnificativ în modelarea agendelor publice naționale și internaționale pe baza unor curente de sprijin sau rezistență construite eminentemente prin căile de comunicare în masă.